

12.

Integrált Károsító-specifikus Ellenőrzési Adatlap

Ditylenchus dipsaci

Vizsgáló laboratórium:

NÉBIH NTAI

Növény-egészségügyi és Molekuláris Biológiai
Laboratórium (NMBL)

1118 Budapest, Budaörsi út 141-145.

A. Általános rész:

1. Növényegészségügyi státusza:

2/A/II. a) 6.

2/A/II. a) 1.; 72/2010 FVM rendelet 3. melléklet 6. (számóca)

Földrajzi elterjedés:

A *Ditylenchus dipsaci* széles körben elterjedt a világ mérsékelt égövi és szubtrópusi vidékein.

2. A károsító rövid leírása

A különböző növényeken élő populációi morfológiai adatai tág határok között mozognak, ezért számos alkalommal új fajként közölték. A növényparazita fonálférgék közül e fajnak a legbővebb a szinonim név listája. Már Ritzema-Bos 1888-ban felismerte, és a későbbi évek fertőzési kísérletei bizonyították, hogy különböző populációi tápnövény specializációjuk alapján biológiai rasszokba sorolhatók. Decker (1969) 20, többé-kevésbé széles gazdanövénykörrel rendelkező rasszt, vagy biotípust különített el. Az agrotechnikai védekezés (váltónövény) céljából fontos rassz-meghatározást bioteszttel lehet elvégezni, mivel sok olyan növény van, melyen több rassz is károsít.

Fertőzés tünetei:

Hagymaféléken szártő (hagymanyak) megvastagodás (1.kép), levél deformáció és sárgulás, a félbevágott hagymán a pikkelylevelek sárgás/barnás elszíneződése, lucernában törpenövés (2.kép) látható. Magtermő állományban a virágzás gyenge, a virágszárak és virágok deformálódnak.

1. kép: *D. dipsaci* tünet hagymaféléken

2. kép: *D. dipsaci* tünet lucernán

Károsító biológiája, életmódja:

Endoparazita vándorló faj. Elsősorban a szárban élőködik, innen vándorol a levélnyelbe, levéllemezbe, sőt a generatív szervekbe (virág, termés) is. Károsítja a föld alatti módosult szárazakat (hagyma, gumó, gyökértermés, rizóma), a gyökereket viszont soha nem támadja meg. A gazdanövénybe kis nyílásokon (sztóma, lenticella, folytonossági hiány, sebzés az epidermiszen) hatol be, biológiai ciklusát a megtámadott növényi szervek parenchimájában fejezi be. A nőtény több száz (2-500) tojást rak le a szövetekben. Fejlődésének küszöbértéke 1-5°C, optimális a 15-18°C, melyen 20-23 nap az élekciklusa. A kiszáradást jól tűri, főleg az L₄ anabiotikus állapotban évekig fennmarad a teljesen száraz növényanyagban is.

Morfológiája:

Ellenőrzéshez nem szükséges információ.

3. Gazdanövényei

Gazdanövényköre széles, a termesztett egy- és kétszikű növények csaknem mindegyikét károsíthatja. Mintegy 500 növényfajt képes fertőzni.

Ellenőrzésbe vont gazdanövények:

- hagymafélék (*Allium ascalonicum*, *A. cepa*, *A. schoenoprasum*, *A. porrum*),
- lucerna (*Medicago sativa*),
- dísznövény (*Camassia*, *Chionodoxa*, *Crocus flavus* „Golden yellow”, *Galanthus*, *Galtonia andicans*, *Hyacinthus*, *Ismene*, *Muscari*, *Narcissus*, *Ornithogalum*, *Puschkinia*, *Scilla*, *Tulipa* spp.).

4. Terjedési módja:

Terjedése vetőmaggal, ültetésre szánt növényekkel, növényi részekkel (gumók, hagymák, rizómák), talajjal, illetve fertőzött talajjal szennyezett mezőgazdasági gépekkel és öntözővízzel történik.

5. Identifikációs eljárás

A morfológiai fajhatározás a károsított növényiszövetekből kinyert nőtény és hím alaktani bélyegei alapján történik. Az identifikációs vizsgálatot a NÉBIH NTAI NMBL végzi.